

Jurgita Paužuolienė, Ilvija Piktornaitė

Klaipėdos valstybinė kolegija

j.pauzuoliene@kvk.lt, i.piktornaite@kvk.lt

IVADAS

Aktualumas. Darnaus vystymosi tikslai yra plataus užmojo planas didinti taiką ir gerovę, panaikinti skurdą, prisidėti mažinant klimato kaitą. Šis veiksmų planas reikalauja visų visuomenės dalių, įskaitant vietas ir nacionalines vyriausybes, verslą, pramonę ir kitas suinteresuotas šalis, prisidėti. Kad procesas būtų sėkmingas, reikalingas bendradarbiavimas su įvairiomis grupėmis. Viena iš tokių grupių, kuri aktyviai prisideda prie šio plano įgyvendinimo yra tarptautinė standartizacijos organizacija (toliau – ISO, angl. International Standardization for Organization). ISO yra nepriklausoma organizacija, apimanti platų įvairių sričių ekspertų tinklą, kurių žinių ir patirties pagalba pateikiama geriausia praktika, procedūros ir specifikacijos, kurios padeda organizacijoms ir pramonės šakoms veikti efektyviai ir saugiai. Tarptautinei standartizacijos organizacijai priklauso 168 nacionalinės standartų institucijos. Per savo pasaulinį tinklą ISO palengvina savanoriškų ir rinkai svarbių tarptautinių standartų, remiančių inovacijas, tvarumą ir pasaulinę prekybą, kūrimą.

Keliamas probleminis klausimas: Koks yra ISO indėlis įgyvendinant JT Darnaus vystymosi tikslus?

Tikslas – išanalizuoti ISO indėlį siekiant įgyvendinti JT darnaus vystymosi darbotvarkę iki 2030 m.

Metodai: literatūros analizė, sintezė. Tarptautinės standartizacijos organizacijos tinklalapio bei pateiktų dokumentų, kuriuose aprašomas standartų indėlis įgyvendinant JT Darnaus vystymosi darbotvarkę iki 2030 m.

Rezultatai. ISO yra paskelbusi daugiau kaip 22 000 tarptautinių standartų ir susijusių dokumentų, kurie pripažinti visame pasaulyje ir pagrįsti tarptautiniu bendradarbiavimu. Jie sudaro tvirtą pagrindą, kuriuo remiantis gali būti diegiamos naujovės, ir yra pagrindinės priemonės, padedančios vyriausybėms, pramonei ir vartotojams prisidėti prie darnaus vystymosi. Savanoriški nacionaliniai ir tarptautiniai standartai įvairiais būdais padeda siekti 2030 m. darbotvarkės. Kai kurie standartai yra universalūs ir pateikia gaires visų tipų organizacijoms, neatsižvelgiant į jų dydį ar vykdomą veiklą. Jie apima socialiai ir aplinkosaugos požiūriu atsakingo elgesio integravimą, valdant gamyklas ir darbo vietas. Pavyzdžiui, standartai, kuriais mažinamas ir stebimas išmetamųjų teršalų kiekis arba energijos naudojimas, ir standartai, padedantys panaikinti moterų ir vyrų darbo užmokesčio skirtumus ir pažaboti darbuotojų moterų diskriminaciją. Standartai padeda įmonėms ir bendruomenėms kurti ir pateikti rinkai švaresnius ir efektyvesnius energiją vartojančius gaminius, padedančius apsaugoti ir tausoti aplinkos išteklius.

Standartai apima visus tris tvarumo aspektus ir atlieka pagrindinį vaidmenį palaikant darnaus vystymosi modelį. Paveiksle pateikiama ISO standartų sąsaja su trimis esminėmis darnaus vystymosi sritimis.

Ekonominis

- Tarptautiniai ISO standartai skatina ekonominį tvarumą palengvindami tarptautinę prekybą, gerindami šalies infrastruktūrą ir remdami darnią verslo praktiką. Jie apima viską nuo efektyvių ūkininkavimo metodų iki kovos su kyšininkavimu valdymo sistemų.

Socialinis

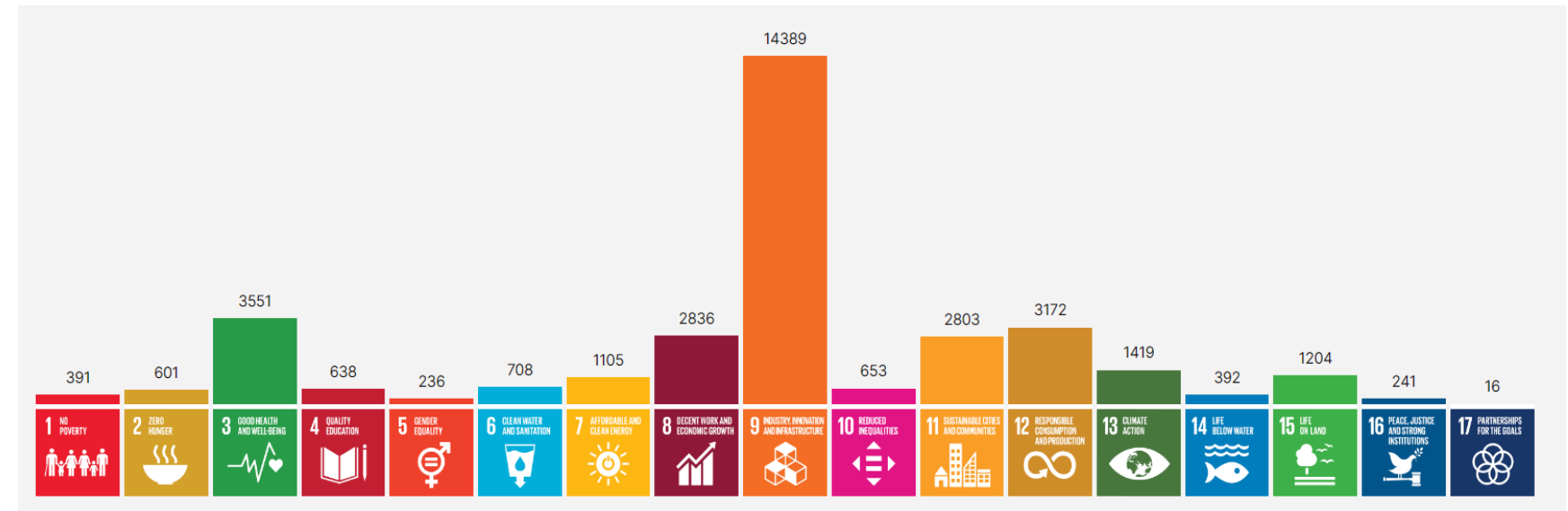
- Tarptautiniai ISO standartai skatina socialinį tvarumą, padėdami šalims ir bendruomenėms gerinti savo piliečių sveikatą ir gerovę. Jos apima visus socialinės gerovės aspektus – nuo sveikatos priežiūros sistemų ir susijusių produktų iki socialinės įtraukties.

Aplinkosaugos

- ISO tarptautiniai standartai skatina aplinkos apsaugą padedant įmonėms ir šalims valdyti savo poveikį aplinkai. Jie apima tokius aspektus kaip aplinkosaugos vadybos sistemos įgyvendinimas, šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisijos ir energijos suvartojimo matavimas ir mažinimas bei atsakingo vartojimo skatinimas.

1 pav. ISO standartų sąsaja su darnaus vystymosi sritimis.

ISO yra išleidusi dokumentą, kuriame aprašoma, kaip ISO standartai prisideda prie JT tvaraus vystymosi tikslų ir kaip jie gali padėti pakeisti mūsų pasaulį, kaip siūloma Jungtinių Tautų 2030 m. darbotvarkėje. ISO yra numačiusi standartus, kurie turi didžiausią indėlį įgyvendinant konkretų darnaus vystymosi tikslą. ISO standartai apima beveik kiekvieną aspektą, nuo techninių sprendimų iki procesus ir procedūras organizuojančių sistemų, todėl yra daug ISO standartų, atitinkančių kiekvieną darnaus vystymosi tikslą. Organizacijos gali naudoti šiuos standartus, siekdamos vadovauti savo organizacijai tokiu būdu, kuris prisidėtų prie kiekvieno DVT sėkmės. Kadangi ISO standartai taikomi beveik visoms sritims, juos lengva naudoti kuriant protokolus, atitinkančius darnaus vystymosi tikslus.

2 pav. ISO standartų skaičius įgyvendinant kiekvieną darnaus vystymosi tikslą

Didelė dalis standartų padeda įgyvendinti 9-tą DVT *Pramonė, inovacijos ir infrastruktūra* (14389 standartai, t.y. 41,88 proc.), kuriuo siekiama kurti kokybišką, patikimą, tvirtą ir atsparią infrastruktūrą, skirtą ekonominei plėtrai ir žmonių gerovei didinti. 10,33 proc. visų standartų prisideda prie 3-čio DVT *Gera sveikata ir gerovė* (3551 standartai), kuriuo siekiama skatinti sveiką gyvenimą ir užtikrinti kokybišką bei prieinamą sveikatos priežiūrą. Apie 9,2 proc. standartų prisideda prie 12-to DVT *Atsakingas vartojimas ir gamyba* (3172 standartai) ir pan.

IŠVADOS

Siekiant sėkmingai įgyvendinti JT darnaus vystymosi darbotvarkę reikalingas įvairių suinteresuotųjų grupių indėlis. ISO yra paskelbusi daugiau nei 22 000 tarptautinius standartus, kurie atspindi tarptautiniu bendradarbiavimą. Šie standartai įtraukia visus darnaus vystymosi tikslus ir leidžia organizacijoms prisidėti prie kiekvieno iš šių tikslų įgyvendinimo.

Tai yra puiki praktika, kai organizacijos diegdamos standartus į savo veiklą, prisideda ir prie darnaus vystymosi darbotvarkės įgyvendinimo. Pavyzdžiui, ISO turi daugiau nei tūkstantį statybų pramonės standartų, kuriuose pateikiamos tarptautiniu mastu sutartos gairės ir specifikacijos viskam – nuo pastatų grunto tipo ir būklės iki stogo. Šie standartai prisideda prie 9-to DVT *Pramonė, inovacijos ir infrastruktūra*, įgyvendinimo. ISO turi daug standartų palengvinančių verslo praktiką ir santykius, leidžiančius maksimaliai padidinti bendradarbiavimo naudą ir padėti įmonėms užmegzti sveikus verslo santykius tiek organizacijose, tiek tarp jų. Taip pat turi standartus padedančius stebėti klimato kaitą, kiekybiškai įvertinti šiltnamio efektą sukeliančių dujų emisiją ir propaguoti gerą aplinkos valdymo praktiką.